Ecaterina Oproiu ca jurnalistă feministă: o revizitare critică

Miruna Runcan
Babeș-Bolyai University of Cluj-Napoca
Janovics Center for Screen and Performing Arts Studies
Corresponding author emails: mirunaruncan2@gmail.com

Ecaterina Oproiu as Feminist Journalist: A Critical Revisiting

Abstract: Ecaterina Oproiu was the most sparkling and powerful film journalist of Romania in the communist era, known and admired as head of the monthly magazine Cinema, but also for her reports from international film festivals or for her charming presentations of old movies at the National Television. She was vice-president of FIPRESCI (International Federation of Film Critics) for more than twenty years. She was also a successful playwright. Even if after 1990 she survived as a public figure only as a member of the National Audiovisual Council (1994-2004) she published between 2013 and 2017 one drama collection, two novels and three volumes of memoirs. The paper, a fragment of a wider research dedicated to her work and life in their political frame, tries to revisit her (nearly forgotten) journalistic-feminist project unfolded between 1972 and 1975.

Keywords: Ecaterina Oproiu, Feminism, Nonfiction literature, Communist Media, Press Archives

Citation suggestion: Runcan, Miruna. "Ecaterina Oproiu ca jurnalistă feministă. O revizitare critică". *Transilvania*, no. 6-7 (2025): 125-133.
https://doi.org/10.51391/trva.2025.6-7.10.

„Eu trebuie să duc în cârcă toate noile apariții ale feminismului universal, căci m-a pălit feminismul de când am citit *Le Deuxième sexe*, deși, «în particular», n-o prea înghit pe Simone de Beauvoir."[1]

Scormonind prin enorma moștenire publicistică a Ecaterinei Oproiu rămasă până acum în uitare, e destul de lesne că constați că feminismul nu „a pălit-o" pe autoare dintr-o dată, într-un moment precis. Oricum, referințele multiple la *Le Deuxième sexe*, eseul seminal al Simonei de Beauvoir, apărut în 1949, apar în perioade diferite, însă cum și când a intrat jurnalista în contact cu cartea filozoafei franceze e greu de determinat. În orice caz, punând lucrurile cap la cap, e destul de greu de crezut *Le Deuxième sexe* e revelația care a stârnit interesul scriitoarei față de chestiunea condiției femeii; pare mai degrabă că, ținând seama de antipatia față de Beauvoir pe care o exprimă în mod repetat, eseul din faza existențialistă a acesteia a reprezentat fermentul pentru coagularea unui interes preexistent, devenit pentru o perioadă de câțiva ani o temă preferată. Azi i-am zice „proiect personal", așa cum și cea anterioară, dedicată mecanismului mediatic de creare a vedetelor de cinema sau de muzică pop/rock, turnase matrița pentru volumul *Un idol pentru fiecare* (Meridiane, 1970). Paradoxal, însă, și în totală contradicție cu afirmația mai sus citată din jurnal, în niciun material din presă sau din cărți nu se face vreo trimitere cât de mică la vreuna dintre „noile apariții ale feminismului universal": Oproiu nu pare să fi avut niciun fel de disponibilitate față de teorie, nici măcar în câmpul ei profesional, critica de cinema.

În fapt, participarea sa, una substanțială, cu mai multe scurte eseuri, la culegerea *Cartea fetelor*, publicată în 1971 de Editura politică, precede cu un an apariția ciclului de interviuri ample cu femei din *Contemporanul*, care s-au adunat apoi în volumul *3X8 plus infinitul, Dialoguri despre condiția femeii* (Editura Eminescu, 1975), ulterior ficționalizate în piesa de teatru *Handicap/Interviu*. Textele din *Cartea fetelor*, unele deja publicate parțial în presă, altele din care vor fi extrase ulterior pasaje pentru a fi folosite în prefața la *Drama eliberării femeii* de Mathilde Niel[2] (Editura politică, 1974), tradusă chiar de Oproiu, sunt ordonate tematic într-un cadru amplu ce adună contribuții diverse, de la Zoe Dumitrescu Bușulenga, Gabriela Melinescu ori Sanda Faur, la activiști politici la vârf, ca Eugen Florescu. Țintele acestei prime cărți (a cărei structură și ordonare tematică nu e semnată de nimeni, doar la final, în colofon, e pomenită redactoarea, scriitoarea critic de teatru Antoaneta Iordache) sunt, evident, unele educative;

1. Ecaterin Oproiu, „Paris ,78", în *Jurnal 1* (București: Editura Semne, 2013), 163.
2. Mathilde Niel, scriitoare și sociologă franceză (?-2011).

însă nivelul discursului Ecaterinei Oproiu e, mai în toate cazurile, pe de-o parte destul de dezinhibat, pe de alta mai degrabă intelectual, mult peste tipul de discurs utilizat în materialele revistei *Femeia* (la care o parte din autoarele *Cărții fetelor* sunt redactoare ori colaboratoare constante)[3].

Vom încerca, în acest articol, să răspundem măcar parțial la două întrebări care ni se par de mare importanță în chestiunea legată de feminism în publicistica și, în genere, în opera Ecaterinei Oproiu. Cea dintâi se referă la *coagularea și orientarea propriei sale poziții în raport cu problematica feminismului* – fiindcă, în epocă, în Vestul european și în Statele Unite se agregaseră, așa cum știm, diverse direcții ideologice și aplicativ/pragmatice, uneori contradictorii, fiecare tinzând să monopolizeze discursul despre condiția și emanciparea femeii. A doua întrebare, la care e mult mai dificil de răspuns, e *în ce măsură interesul ziaristei și, ca atare, „proiectul ei personal" legat de feminism, se conjugă și/sau este dinamizat de o (temporară) „sarcină de partid"* emanând de la vârfurile aparatului ideologic.

Ecaterina Oproiu nu a deținut niciodată vreo funcție de conducere în cadrul Consiliului Național al Femeilor (CNF) – și, chiar dacă ar fi participat la simpozioanele și congresele naționale și internaționale gestionate prin intermediul Consiliului, aceste participări au fost probabil sporadice, necontribuind la vizibilitatea ei publică, una bazată în mod fundamental pe publicistica de televiziune și film, pe dramaturgie și pe aparițiile pe micul ecran și la radio. De altfel, nici contribuțiile cu articole la revista *Femeia* nu sunt frecvente, nici cu adevărat substanțiale – fiind depășite, cel puțin cantitativ, de cele ale redactoarelor ca Galina Enișteanu, Sanda Faur, Grațiela Vântu ori colaboratoarelor ca Eva Sîrbu ș.a. Mai mult decât atât, atunci când se hotărăște să atace subiectul, tonul e, pentru destulă vreme, unul cumva jenat, mai degrabă justificativ, chiar dacă observațiile sale sunt, de la bun început, tăioase și obiective.

> „Sigur că doamna de Beauvoir are dreptate cînd zice că numai femeile ne-emancipate pe de-a-ntregul simt nevoia să discute despre egalitatea lor cu bărbații. Numai cînd te dor dinții vorbești despre dantură. Noi avem, firește, toți, dinți sănătoși. De ce ni s-o fi năzărit totuși să vorbim despre ei? Poate pentru că de la recunoașterea juridică a unui drept pînă la acceptarea lui sentimentală «e-o cale atît de lungă»."[4]

Referința la opinia Simonei de Beauvoir cu privire la femeile intelectuale gata emancipate, opuse celor ne emancipate, revine de multe ori în tot felul de intervenții ale jurnalistei, atât dinaintea, cât și de după deschiderea ciclului de interviuri din *Contemporanul* dedicate condiției femeii. I se adaugă adesea mici ironii cu privire la mișcarea sufragetelor, considerată vetustă în condițiile în care, în cea mai mare parte a țărilor Europei, fie ele din Vest, fie din spațiul comunist, femeile au obținut, de decenii, drepturi civile egale cu cele ale bărbaților. Acest tip de abordare, într-o semi-eschivă, e menită să marcheze distanța dintre „recunoașterea juridică" și situația *de facto*, în care femeia trebuie să își asume și condiția de salariat, dar și pe aceea, tradițională, de mamă și soție, cu toate responsabilitățile și munca neplătită incluse. Însă recursul la semi-eschivă – ce funcționează ca linie de start pentru un discurs în esență feminist – are și rolul de a spori, prin tonul dezinhibat și argumentările pragmatice, distanța „de nuanță" dintre autoarea-semnatară și colegele jurnaliste din câmpul presei dedicate femeilor, pe de-o parte, și cele din aparatul de partid cu sarcini directe în CNF, pe de altă pare, acestea din urmă obligate inevitabil să utilizeze limba de lemn a activiștilor de profesie. Altfel spus, succesiunea de introduceri de acest fel spune de fapt și că ea, autoarea, *știe că e o femeie emancipată*, dar și că *milioane de „celelalte" nu sunt* și, adesea, nici nu pun sub semnul întrebării propria lor condiție, supunându-se fără crâcnire tradiției.

Neîndoielnic, interesul Ecaterinei Oproiu față de problema „condiției femeii ca om" (așa cum adesea o numește în diverse articole și cărți, ba chiar și în prezentările din caietele program ale spectacolelor cu *Interviu*) e unul onest, autentic, iar asta poate fi lesne probat de puzderia de pasaje sau chiar articole integrale din rubrica săptămânală dedicată în *Contemporanul* televiziunii, care ating, fragmentar sau nu, chestiuni de gen. Cum mărci ale acestui interes se fac uneori simțite și în reportajele de la festivalurile din străinătate, dar și în articolele mai lungi sau mai scurte dedicate, între 1966-1970, fenomenologiei vedetismului, reunite în volumul de mare succes *Un idol pentru fiecare*, pare că noua tematică de proiect personal s-a coagulat în paralel cu scrierea acestei serii/cărți.

Treptat, tema emancipării femeii prinde contur în orizontul de preocupări al autoarei, iar participarea la editarea *Cărții fetelor* constituie, foarte probabil, un prim teren de coagulare consecventă a acestui interes. Cum atât acest volum de popularizare, cât și *Drama emancipării femeii* de Mathilde Neil au apărut la Editura politică, faptul că preocuparea genuină a Ecaterinei Oproiu față de problematica în cauză se conjugă, la începutul deceniului opt, cu

3. Pentru o analiză contextuală mai detaliată, vezi Adela Hîncu, „Context" în *Texts and contexts from the history of feminism and women's rights : East Central Europe, second half of the twentieth century*, ed. Zsófia Lóránd, Adela Hîncu, Jovana Mihajlovic´ Trbovc, Katarzyna Stańczak-Wiślicz (Budapest & New York: CEU Press, 2024), 458–461.

4. Ecaterina Oproiu, „12,30", *Contemporanul*, nr. 25, 1970, p. 5.

o „subtematică" a propagandei de partid pare o ipoteză de lucru rezonabilă. Numai că, urmărind traiectoria acestei „subtematici", reflectată în frecvența aparițiilor editoriale, dar și în volutele scriiturii autoarei, pare că acest moment de conjuncție are ulterior o evoluție mai degrabă accidentată: durata bine intenționatei dar năzuroasei logodne dintre propaganda de partid și feminism e de doar câțiva ani, iar spre finalul aceluiași deceniu se reinstituie treptat tăcerea.

În orice caz, anul 1972 reprezintă, la nivel de presă, momentul de start al cruciadei personale, dar și de maximă intensitate în privința contribuțiilor feministe ale Ecaterinei Oproiu. Dincolo de redactarea și publicarea ciclului de interviuri din *Contemporanul*, la care vom reveni mai detaliat, e de observat faptul că problematica s-a răspândit deja și în alte formate publicistice, iar tonul trădează la rândul lui un plus de spirit critic și de siguranță de sine:

> „Emisiunea «Căminul» are, după părerea mea, trei păcate esențiale. 1. *Talmudismul*. Ideile cele mai simple, cele mai apropiate de inima noastră sînt deshidratate de mașina maselor rotunde şi desfigurate de un limbaj al cărui orgoliu pare să fie acela de a semăna cît mai puțin cu vorbirea normală. [...] 2. *Idilismul*. Reportaje lungi şi minuțioase despre mașini de gătit dotate cu tot soiul de minunății; secvențe lungi cu mobile de expoziție, fotolii stil supersonic, canapele cu țesături ultra, hiper decorative etc. etc. De ce atîția metri de peliculă investiți în promisiuni şi atît de puțin celuloid dedicat realității? De ce nu mergem să vedem minunățiile la fața locului? *3. Lipsa unei idei înalte*. [...]Tenta excesiv de feminină de altădată a fost înlocuită cu o sobrietate masculină excesiv de posacă. Nu mai facem colțunași. Facem anchete. Tonul s-a schimbat, dar atunci, ca şi acum, aceeași lipsă de efort în a înțelege raporturile umane în afara prejudecăților tradiționale. Bărbații care sînt prinși la meci duminica dimineață de reporteriță sînt întrebați mustrător: ce compensație oferiți soției dv. care stă acum acasă și face gospodăria? O s-o duceți după masă la un spectacol ?"[5]

Chiar evitând (sau eschivându-se strategic de la) asocierea netă cu vreo formă de feminism ca atare, scriitoarea încearcă în mod repetat, în puzderie de articole, să motiveze și să configureze teritoriul unei dezbateri cu privire la condiția femeii în contemporaneitate în general, și în societatea socialistă în particular. În ce măsură acest efort, concentrat mai ales în anii 1972-1975, dar continuat o vreme și ulterior, a primit undă verde dinspre forurile de partid și, mai ales, *de ce*, rămâne deocamdată greu de determinat. Și asta, mai ales dacă ținem seama că vârful „de campanie" al contribuțiilor Ecaterinei Oproiu cu tematică emancipatoare se petrece în anii 1972-1973, deci *după* Tezele lui Ceaușescu din 1971, referitoare la (re)întărirea muncii ideologice/propagandistice la toate nivelurile societății, dar în principal în plan cultural și educațional.

Se pot face, în acest sens, tot soiul de supoziții, scenarii, se pot lansa ipoteze. Cea mai tentantă mi se pare aceea că, pentru a atenua cumva șocul tezelor și a orienta atenția unei părți a celor interesați de viața culturală (cititori de *Contemporanul* ori *Cinema*), cineva (persoană sau grup) de la vârful aparatului ideologic a propus canalizarea vizibilității și energiei debordante a Ecaterinei Oproiu pe făgașul unei teme pe care ea deja o frecventa cu o anume regularitate; mai ales dacă ținem seama de faptul că, la începutul deceniului, populația feminină a României tindea să depășească, numeric, procentul de 50% – un capital uman greu de neglijat, în condițiile draconice ale legislației anti-avort. Altfel spus, e posibil să se fi luat decizia de a folosi interesul față de condiția femeii ca supapă de descărcare, măcar parțială, a unor nemulțumiri legitime și deja acumulate de decenii. Dacă așa stau lucrurile sau nu rămâne, momentan, imposibil de verificat. Dar e cert că nici *Cartea fetelor*, nici ciclul de interviuri din *Contemporanul*, nici numărul tematic din august 1972 al revistei *Cinema*, nici traducerea cărții Mathildei Niel n-ar fi fost posibile doar din inițiativa generoasă a jurnalistei: ele, toate, aveau nevoie de încuviințarea și sprijinul Direcției Presei și Tipăriturilor și, la nivel superior, al Serviciului de Propagandă al CC al PCR. Sprijinul însă, atât cât a fost, pare unul mai degrabă ezitant și cu durată limitată: pe măsură ce discursul public e invadat de cultul conducătorului, iar zona culturală e acaparată de așa-zisul Cabinet 2, al Elenei Ceaușescu, tematica referitoare la condiția femeii se dizolvă în neant.

Configurarea tactică a problematicii feministe e, pentru Oproiu, una mai degrabă pragmatică. O regăsim expusă, cu debordantă ironie, în introducerea seriei de interviuri, sub supratitlul „Condiția femeii. Ce vrea femeia? Ce-o fi vrînd ea?"

> „Atunci de ce condiția femeii? Ea nu mai e femeia-obiect. În sfîrșit, ea nu mai e protejată. (Zoe, fii bărbată! — i se prorocise de mult). În sfîrșit, ea nu mai e umilită (cine se mai bate pentru ea în duel?) Egală în fața chenzinei, egală în fața condicii, ea rămîne şi azi o incontestabilă privilegiată în fața sacoșei, în fața aragazului, în fața albiei de spălat rufe, pentru că, devenind egală, toată lumea știe că ea a devenit infinit mai egală decît el. Ea a cucerit o serie de drepturi noi (dreptul de a sta «cot la cot»; cot la cot pe baricade, pe scara tramvaiului, cot la cot pe scara aprozarului), păstrîndu-și în același timp toate marile şi sacrele ei drepturi tradiționale: dreptul

5. Ecaterina Oproiu, „A merge", *Contemporanul*, nr. 37, 1972, p. 5.

> de a ține casa lună, dreptul de a fi feminină după ce spală cearceafurile, cratițele, geamurile, copiii, podelele; dreptul de a curăța cartofii şi de a prăji ceapa…"[6]

După apariția celui dintâi interviu din seria dedicată condiției femeii[7], în săptămâna următoare Ecaterina Oproiu nu mai publică un nou interviu ci un material amplu, construit în formă de dialog, intitulat nici mai mult, nici mai puțin, „Misoginele". După un prim paragraf despre ipotetica întâlnire cu o tovarășă „cu muncă pe linie de femei" care îi reproșează autoarei faptul că prima eroină din ciclu nu e reprezentativă (vezi *infra*), pare să se închege o discuție în contradictoriu între ziaristă și un colocutor nenumit; în *Jurnal 2*, Oproiu îl identifică pe acesta cu redactorul-șef George Ivașcu[8], însă, chiar dacă un asemenea dialog a avut cu adevărat loc, el e probabil bogat ficționalizat, fiindcă, treptat, nu se mai pot deosebi decât cu greutate, din punct de vedere stilistic, vocile care argumentează; iar asta cu atât mai mult cu cât argumentele utilizate de ambii „vorbitori" sunt ușor de regăsit, în formule condensate dar foarte asemănătoare, în multe alte articole ale autoarei, ba chiar și în piese de teatru.

> „Ai văzut d-ta vreo femeie inteligentă, care să smiorcăie: «noi, femeile, noi sclavele, noi nepricopsitele»? O vezi dumneata pe doamna de Staël participînd la greva gospodinelor alienate? George Sand, știi foarte bine, n-a vrut în ruptul capului să scrie la *Voix des femmes*. Se-mbrăca bărbat, fuma pipă, predica amorul liber, dar cînd auzea de drepturile femeilor spunea «am murit». O femeie deșteaptă, care a izbutit să evadeze din ghetto-ul speciei, fuge fără să se mai uite înapoi. A învins? A trecut dincolo? A fost primită în tabăra lor? […] Norocul ei! Gata! Zice mersi şi nu mai cere rest. Ai văzut d-ta o femeie-șef care să nu fie — ca să zic așa — misogină? Nu-i așa că nici d-ta, care subsemnezi condiția femeii, nu-ți prea place să lucrezi cu femeile?"

În cele din urmă, discursul interlocutorului se dezlănțuie într-o diatribă de aproape o coloană, pe care Oproiu cea imaginară n-o mai poate, aparent, stăvili; și care poate fi, la rigoare, interpretată ca plonjeu psihanalitic; sarcina lui e să scuture satiric/autocritic propriile prejudecăți cu privire la legitimitatea însești a dezbaterii despre „condiția femeii", în numele, ori în beneficiul unei așa numite „viziuni proprii" (în alte texte „viziuni înalte") dedicate echilibrării inegalităților scandaloase dintre aceasta și condiția partenerilor de viață:

> „— Vrei să-ți spun de ce sînt misogine femeile «emancipate»? Mai întîi — cum spuneam — din aristocratism. Ele formează deocamdată o minoritate. Să zicem, «o elită». Ele se impun prin raritate. Le place că sînt puține. Cu cît sînt mai puține, cu atît se văd mai bine. În al doilea rînd, pentru că ieșind din specia vasală, femeia-emancipată, femeia-șef se găsește suspendată deasupra unui mare hău. Lipsită de tradiții (tradițiile istoriei, ale civilizației, ale culturii — se ştie — sînt masculine: istoria a fost scrisă de bărbați. Femeia a dat naștere eroilor, dar n-a condus războaie). […] Neputînd propune o viziune proprie, nu pentru a înlocui viziunea masculină, ci pentru a o întregi în mod firesc, femeia emancipată încearcă să se strecoare în rîndurile suzeranilor, să se identifice cu suzeranii, să le mimeze gusturile, să preia viziunea suzeranilor, orgoliile lor, să se integreze istoriei masculine. Femeia emancipată disprețuiește femeile cu f- mic, identificîndu-se cu bărbatul, tot așa cum ordonanța generalului îl disprețuiește pe căpitan, identificîndu-se cu generalul."

Sunt argumente foarte asemănătoare, *mutatis mutandis*, cu cele ale Alicei Voinescu de la finalul anilor 1930, prin care profesoara de istoria teatrului voia să anihileze, dintr-o perspectivă filozofic-conservator-creștină, discursurile, influența și acțiunile feminismului militant[9]. Nici în cazul universitarei legendare din interbelic nu se făcea vreo trimitere la teorii ori la surse primare care să fundamenteze argumentația, și acolo era vorba de impresii, percepții și credințe. Dar, firește, comparația se oprește aici.

3X8 plus infinitul. O recitire critică

Volumul *3X8 plus infinitul. Dialoguri despre condiția femeii*, apărut în 1975 la Editura Eminescu nu are o prefață, ci doar un argument modest, de câteva rânduri, în care jurnalista introduce (o dată în plus, dar o va mai face și cu malte ocazii) bemolul liniștitor: va fi vorba aici de „condiția omului de genul feminin". Cele mai multe dintre interviuri/dialoguri apăruseră deja, începând din februarie 1972, în paginile *Contemporanului*, cu o frecvență neregulată,

6. Ecaterina Oproiu, „Condiția femeii. Ce vrea femeia? Ce-o fi vrînd ea?", *Contemporanul*, nr. 9, 1972, p. 10.

7. Ecaterina Oproiu, „Convorbire cu o femeie «egală», o femeie mulțumită, o femeie care n-are frica de nimeni, o femeie căreia nu-i lipsește nimic", *Contemporanul*, nr. 9, 1972, p. 8.

8. Ecaterina Oproiu, „Doralina sau femeia dacă egală cu bărbatul. Vara 1974", în *Jurnal 2* (București: Editura Semne, 2015), 54–57.

9. Vezi în acest sens Miruna Runcan, „Feminism and Antifeminism in Romanian Theatre Criticism in Interwar Years", *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory* 10, nr. 1 (2024): 216–237.

uneori chiar cu distanțe de peste jumătate de an. Oricum, dacă ținem seama de cele câteva trimiteri răzlețe pe care scriitoarea le face în *Jurnale* la ciclul de interviuri din presă, ca și de faptul că tot aici retipărește unele dintre ele în formule substanțial adăugite, putem presupune că drumul de la realizarea propriu-zisă la apariția lor a fost, nu o dată, presărat cu destule piedici venite ori dinspre redacția *Contemporanului*, ori de-a dreptul dinspre cenzură; iar apariția în volum a celor două nepublicate în săptămânale poate fi interpretată ca o recuperare timidă – cenzura cărților era, totuși, oarecum mai blândă decît cea a paginilor din presă.

Cea dintâi dintre aceste piedici, dacă ținem seama de faptul că e enunțată atât în al doilea articol din ciclu, cât și, în mod repetat, în notele din *Jurnale*, e cea legată de *reprezentativitatea* femeilor alese ca interlocutoare.

> „M-am întîlnit azi dimineață cu o femeie foarte inteligentă, care lucrează de ani de zile «pe linie de femei». Era supărată pe mine. Nu mi-a spus-o brutal, pentru că ea are şi tact şi delicatețe, dar era foarte supărată. ‚«Am citit rubrica ta — mi-a spus — şi să știi că am foarte multe observații. Femeia cu care ați început nu-i reprezentativă! Nu ne reprezintă! În primul rînd e o femeie singură. De ce să-ncepi cu o femeie singură? Oare o mamă de familie cu mulți copii n-ar fi fost mai reprezentativă? Pe urmă, femeia ta zicea că n-ar mai vrea să lucreze. Mă mir de tine că poți susține că femeile nu vor să lucreze. Mă mir foarte mult!'"[10]

Tovarășa inteligentă care „lucrează pe linie de femei" ar putea fi Cornelia Filipaș (n. 1926), în anii aceia aflată în conducerea CNF, membră în Comitetul Central, ulterior vicepreședintă a Consiliului Național de Radio și Televiziune și chiar ambasadoare în Danemarca (1985-1986), care apare de câteva ori în *Jurnal*[11]. Definiția „reprezentativității" e însă imposibil de formulat, iar trimiterile fulgurante[12] la căutarea repetată a „femeii reprezentative" depun mărturie despre tensiunea mereu mai accentuată dintre proiectul personal al autoarei și reacțiile aparatului de partid. În fapt, femeile alese pentru primele trei interviuri publicate în 1972 sunt, în ordine, o sudoriță („O femeie puternică"), Ana Aslan și o doamnă din Elveția, aparent actriță utilizată în reclame comerciale, în vizită în România. Aceasta din urmă e anonimizată atât în interviul de presă[13], cât și în cel din volum, intitulat „Feminin, extrem de feminin". Dacă primele două interviuri au un aer proaspăt și dinamic, care le susține autenticitatea, cel cu elvețianca, luat la hotelul Intercontinental, e vădit artificial și propagandistic: ținta lui era, probabil, aceea de a prezenta, prin contrast cu eroinele muncii din România, o personalitate „occidentală" pe cât de exuberantă, pe atât de superficială, o demimondenă „reprezentativă" pentru societatea de consum. Vor urma, în 1973 și 1974 niște muncitoare navetiste, o procuroare, o profesoară universitară, castelana-directoare de muzeu Veturia Goga de la Ciucea și, în fine, în 1975 o primăriță.

> „Dar fiecare personaj ales de mine avea ceva care nu se potrivea (o mătușă care deschisese o plăcintărie, un soț care era, acum, la al doilea mariaj, mă rog, *tot felul de chichițe care rupeau himenul tipicului* [s.n. M.R.], dacă mă pot exprima așa.)"[14]

Ordinea din volum nu respectă ordinea temporală a aparițiilor din săptămânalele culturale. E posibil, însă, ca autoarea să fi optat pentru ordinea în care au fost ele, de fapt, realizate. De exemplu, „la fân" e al doilea din volum, imediat după cel cu sudorița, în pofida faptului că în *Contemporanul* a apărut abia în 1973[15]. El o are ca interlocutoare pe Melania Medrega, o țărancă din Vulcana Băi, satul părinților Ecaterinei Oproiu, în care soții Murgescu își amenajaseră o casă de vacanță. E un text excelent scris, foarte dinamic, în care vânturatul fânului și temerea că va veni ploaia intervin ca un refren, pentru a puncta atenția discontinuă a intervievatei și dimensiunea aproape sisifică a muncii femeii de la țară, în condițiile (atât de frecvente) în care e singura care se ocupă de gospodărie, bărbatul ei fiind navetist.

E posibil ca interviul să fi fost compus în prima perioadă a campaniei despre condiția femeii, adică anul 1972, dar

10. Ecaterina Oproiu, „Condiția femeii. Misoginele", *Contemporanul*, nr. 10, 1972, p. 8.

11. Ecaterina Oproiu, „Cea mai fistichie", *Jurnal 2* (București: Editura Semne, 2016), 70–73; „Cornelia și regina Danemarcei", *Jurnal 2*, 97–99.

12. Vezi, de exemplu, „Doralina sau femeia dacă egală cu bărbatul. Vara 1974", *Jurnal 2*, 54–57; dar și „Nepoata lui Burebista", care e de fapt republicarea, cu părțile căzute la cenzură, a interviului „O femeie puternică", apărut atât la debutul campaniei (*Contemporanul*, nr. 9, 1972), cât și în volum: „PS. Cu personajul «color» propus de Doralina a ieșit mare tămbălău. Asociația femeilor democrate a protestat: Așa arată în România o femeie «reprezentativă»? ...Așa arată «o femeie tipică»? Pentru că eu nu cunoșteam «o femeie tipică» m-au trimis la o procuroare «care ne reprezintă». Mi-au dat adresa și m-au asigurat că interviul cu «tipica» va fi cel mai mare succes din cariera mea." *Jurnal 1* (București: Editura Semne, 2015), 63.

13. Ecaterina Oproiu, „Femeia. Cel mai frumos obiect din lume", *Contemporanul*, nr. 12, 1972, p. 8.

14. Ecaterina Oproiu, „O multilaterală", *Jurnal 2*, 69. Schița cu acest comentariu retrospectiv este compusă, de fapt, din „tăieturile de la montaj" ale interviului „Bună dimineața, tovarășa procuroare", apărută în *Contemporanul*, nr. 32, 1973, pp. 1–2, și republicată în volum.

15. Ecaterina Oproiu, „Duminică la Vulcana. La fîn", *Contemporanul*, nr. 7, 1973, p. 8.

să nu fi primit acordul pentru publicare, ori să fi fost amânat până când vor fi fost găsite voci „mai reprezentative". Fiindcă, din punctul de vedere al cenzurii, Melania nu prea era reprezentativă pentru „condiția femeii de la țară" în România socialistă: nu era cooperatistă (nordul Dâmboviței, la fel ca și alte zone subcarpatice, nu fusese cooperativizat, din pricină că micile proprietăți, foarte dispersate, nu puteau fi unite și exploatate economic mecanizat, deci cât de cât eficient); în plus, atmosfera ce înconjoară personajul, trăind la limita pauperității, e una mai degrabă sumbră și depresivă. Cât despre egalitatea din Constituție...

> „– În ce să fie egală? În muncă? În greutăți? În muncă nu e egală. În greutăți nu e egală. În legi e egală. [...] Să știți că eu înțeleg ce vreți dumneavoastră. Dar să știți că nu-i așa. Bărbatul e mai important. – De ce? De ce? –[...] Știam eu că aici vreți să ajungeți, dar să știți că tot bărbatul e stîlpul casei. Chiar dacă e bețiv sau puturos. Femeia fără bărbat n-are atâta preț. Nimeni nu se uită la ea. Irina lui Sobaru, după poreclă, i-a murit bărbatul. A umblat după pensie. A avut de-a face cu tot felul de oameni scârboși. «Vino mâine!» ziceau. Mâine găsea tot jagardele. D-aia se zice om și femeie. Știți când e femeia om? Cînd zic că am la sapă cinci oameni, dar ele sunt femei."[16]

Radiografia mentalitară de mai sus se repetă și în alte interviuri, inclusiv în cea cu sudorița, care deschide volumul, și care va fi reluat ulterior și în *Jurnale*, cu titlul sarcastic, „Nepoata lui Burebista" – sugerând, de altminteri, că eroina era de origine romă. În fapt, așa cum am demonstrat și în altă parte[17], strategiile discursive ale unei copleșitoare majorități a jurnalistelor și scriitoarelor ultimelor trei decenii din socialismul românesc tind să neutralizeze (programatic) particularitățile de gen și, în special, evaluările de sorginte feministă: și asta nu doar din precauție în raport cu cenzura ci, în primul rând, din pricină că văd feminismul ca pe o altă formă de ghetoizare. Așa fluctuant-contradictoriu cum se dovedește, discursul Ecaterinei Oproiu din perioada publicării interviurilor și volumului se deosebește, totuși, aproape polemic de această neutralizare canonică.

E firesc să ne întrebăm de ce nu au apărut în presă și cele două interviuri ce văd lumina tiparului doar în carte. „Dragă Gipsi" e, simultan, și reportaj și discuție în trei. E construit într-o manieră originală și sofisticată, de încrucișare de voci, sugerând un fel de *road movie*: eroii sunt un cuplu de arhitecți din Iași, Maria și Nicolae (Gipsi) Porumbescu, călătorind cu autoarea ca să-i arate câteva dintre cele mai reprezentative lucrări ale lor din ultimii ani. Particularitatea acestui text „de montaj intelectual" (ca să folosim un termen din cinematografie) este că, deși reportera încercă de mai multe ori să orienteze discuțiile către tema sa de bază, condiția femeii, și să afle punctele de vedere ale arhitectei, soțul vorbește neîntrerupt, e permanent agitat, aproape nevrotic, lansează constant tot soiul de teorii referitoare la specificul arhitecturii și la rădăcinile filozofice pe care aceasta le are de recuperat din construcțiile civile ori religioase sătești, mai ales din Bucovina și Maramureș etc. Articolul prinde, treptat, o dinamică de joc de-a șoarecele și pisica între Oproiu și bărbat, în care bărbatul câștigă de fiecare dată, deturnând întrebările și astupând astfel vocea soției sale, care abia se mai poate face, cu timiditate, auzită. Și asta în pofida faptului că are o carieră la fel de strălucită cu a soțului ei.

Al doilea interviu nepublicat în presă este cu Ileana Muncaciu, fotografă specializată în teatru, foarte cunoscută în lumea culturală a anilor 1970-1990. În volum e intitulat, șăgalnic, „Hopa-tropa", dar Ecaterina Oproiu simte nevoia, peste patruzeci de ani, să revină la el, astfel că reapare, îmbogățit cu câteva fragmente absente inițial, și-n *Jurnal 2*[18]. Interviul/capitol, alcătuit cu un amestec de admirație, uluială și chiar duioșie (altminteri deloc frecventă în celelalte interviuri) dezvăluie o personalitate puternică, tăioasă, refuzând orice sofisticare și cu un destin cu halucinante suișuri și coborâșuri, de-a dreptul picaresc. Ardeleancă din Mănăștur, pe vremea când acesta era mai degrabă un sat, „Leni" cea băiețoasă, provenind dintr-o familie extrem de săracă și fără preocupări intelectuale, părăsește casa părintească încă din adolescență, după absolvirea unui liceu comercial; muncește din greu ca să își afle o vocație și, implicit, ca să obțină o calificare. Din *Jurnal*, aflăm amănuntul că, în disperată căutare de locuință în București, e găzduită în casa mamei autoarei, rămasă „prea mare" după dispariția tatălui Oproiu. Muncaciu e celibatară dar nu și singuratică, are un umor acid, un limbaj înțesat de regionalisme (uneori chiar decoltate) și o perspectivă morală virulent critică asupra locurilor și timpurilor – de unde și titlul variantei extinse din *Jurnal*: „Ietete!" e o exclamație de uimire disprețuitoare din sudul valah, care pe ardeleancă o exasperează. „Țara lui Ietete" e România în care oamenii n-au nici onoare, nici respect față de lucrul bine făcut, ori față de celălalt. În plus, după trei ani de lucrat la revista *Teatrul*, lui Leni i s-a schimbat încadrarea la jumătate de normă, ceea ce o obligă să colaboreze extenuant și cu alte publicații, ca să-și poată duce traiul de pe-o zi pe alta. Are puzderie de prietene și povestește cu har; dar „băiețismul" ei, ca și stilul de viață și exprimarea dintr-o bucată li s-au părut decidenților de la cenzură, fără îndoială, suspecte. „Reprezentativitatea" (vag queer a) Ilenei Muncaciu nu-și putea găsi locul în

16. Ecaterina Oproiu, „La fîn", în *3x8 plus infinitul* (București, Editura politică, 1975), 32–33.
17. Vezi Miruna Runcan, *DamenVals. Voci feminine în critica de teatru a secolului XX* (București: Tracus Arte, 2024).
18. Ecaterina Oproiu, „Țara lui Ietete", *Jurnal 2*, 172–187.

paginile săptămânalului cultural cu cel mai mare tiraj din România ceaușistă. De fapt, fără să declare asta fățiș, e probabil textul cel mai radical feminist din tot volumul *3X8 plus infinitul*.

În genere, stilistica interviurilor e diferită, Oproiu utilizând uneori tehnica dialogurilor dinamice, alteori formula indirectului liber și structurând fiecare episod astfel încât formula de montaj să nu o repete pe cea a textului anterior. Interviurile cu celebrități ca Ana Aslan sau Veturia Goga, ambele mai ample în carte decât în *Contemporanul*[19], ba chiar republicate și în *Jurnale*[20], au parte de contextualizări – cu zgomote de interior și exterior, schimbări de decor, tăceri și pauze comentate de reporteră, ba chiar și intervenții fulgurante ale unor personaje înconjurătoare (o doamnă luxoasă venită la tratament de întinerire la Sanatoriu de la Otopeni, o secretară insistentă, o conversație telefonică în franțuzește cu un interlocutor care pare a fi o celebritate, în cazul Aslan; un șofer, o conversație telefonică cu centralista de la electricitatea clujeană, un băiețel din cercul copiilor din sat protejați de doamna Goga etc.) În ambele cazuri, în pofida admirației evidente a jurnalistei față de statusul aristocratic și istoria personală a intervievatelor, autoarea nu-și poate reprima predispoziția ironică, și nici nu se străduiește foarte tare să o facă. În plus, în versiunea din *Jurnal* e introdusă și sugestia că soția poetului se strecoară de mai multe ori ca să nu răspundă la întrebările referitoare la activitatea lui politică și, mai ales, la legislația antisemită introdusă în timpul guvernării Goga-Cuza. E imposibil de aflat dacă aceste pasaje sunt chiar din interviul originar, ori au fost introduse cosmetic, în pregătirea editării din 2014.

În pofida faptului că, de jumătate de secol coordonează muzeul Goga cu mână de fier, Veturia Goga nu se-arată niciodată feministă, ci doar… influentă:

> „– Vreți să spuneți că ați fost – cum se zice – une femme d'intérieur: – Mda. Chiar. Une femme d'intérieur. […] – O femeie deșteaptă nu năzuiește niciodată să-l întreacă pe bărbat. – Din ce motiv? – Din tact. – Și atunci, ce face? – Lucrează din umbră."[21]

Dimpotrivă, doctorița inventatoare a celebrului Gerovital, e considerată de Oproiu „o iluzie la scară mondială. Specia proiectează în dumneavoastră dorința ei cea mai fierbinte". Ea își asumă și feminismul și celibatul cu neascuns orgoliu de meritocrată: nu suferă de singurătate fiindcă n-are timp de prostii, iar în chestiunea egalității vorbește de la înălțimea cuiva care conversează zilnic cu vedete de la Hollywood ori cu șefi de stat și, se pare, l-a avut drept pacient (incognito) chiar pe președintele J. F. Kennedy.

> „Nici un totuși. Din cauza asta sînt inferioare femeile. Pentru că își închipuie că bărbații le sunt superiori. Cînd mi-am dat internatul am reușit prima din 32 de candidați. Teza era secretă. Cînd a văzut că primul e *prima*, președintele comisiei, care era misogin, s-a înfuriat. Danielopolu a spus însă: «Sînt fericit că o elevă a mea…» Ba nu! N-a spus «o elevă». A spus: «Sînt fericit că un elev al meu a reușit primul, deși ca bărbat sunt supărat!» Danielopolu însă glumea."[22]

„Bună seara, tovarășă procuroare!"[23] e, atât în versiunea din presă cât și, mai ales, în cea mai extinsă, din volum, mai degrabă un pamflet decât un interviu. Decorul e un apartament de trei camere din Piața Amzei, prin care trec, intră, ies și soțul, locotenent-colonel, și copiii, doi adolescenți și-un școlar de zece ani (cei mari studiază la liceul de coregrafie). În versiunea din volum, Ecaterina Oproiu se străduie să îi intervieveze, în fugă, și pe copii – îi răspunde doar fiul, cumva în răspăr, evident inhibat/iritat de prezența autoritară a mamei. Procuroarea turuie clișee la nesfârșit, de parcă ar rosti, învățate pe dinafară, texte propagandistice din bibliografia obligatorie a Academiei „Ștefan Gheorghiu". Își numește soțul, cu consecvență, „tata", și-l laudă că face muncă de învățământ politic și acasă, cu tinerii moștenitori. Procuroarea, care recunoaște totuși că gătește, uneori, la 2 noaptea, face și „muncă de prevenție" în organizațiile de femei, preponderent referitoare la… divorțuri[24]. Cum, în *Jurnale*, autoarea precizează că ajunsese la eroină trimisă de cineva de la CNF, felul în care e realizat reportajul-interviu pare un soi de răzbunare mascată față de presiunea

19. Ecaterina Oproiu, „O femeie triumfătoare", *Contemporanul*, nr. 11, 1972, p. 8; „A trăi! Dar cum?", *Contemporanul*, nr. 47, 1973, p. 8.

20. Ecaterina Oproiu, „Castelul misterelor. Doamna Octavian Goga și Richard Wagner", *Jurnal 2*, 11–27; „Doamna Ana Aslan: «Veți trăi 120 de ani»", *Jurnal 2*, 297–301.

21. Ecaterina Oproiu, „Castelul misterelor. Doamna Octavian Goga și Richard Wagner", *Jurnal 2*, 128 și 132.

22. Ecaterina Oproiu, „Femeia triumfătoare", în *3X8 plus infinitul*, 46.

23. „Bună seara, tovarășă procuroare!", *Contemporanul*, nr. 32, 1973, p. 102; *3X8 plus infinitul*, 67–92; „O multilaterală", *Jurnal 2*, 62–69.

24. În piesa *Handicap/Interviu*, care dramatizează și ficționalizează o parte din campania de presă, procuroarea devine „Avocata" și, în raport cu textul publicat, a avut parte de cele mai multe obiecții și tăieturi din partea cenzurii, mai ales pentru spectacolul de la Teatrul Bulandra, regizat de Cătălina Buzoianu. Deloc întâmplător, episodul, ca și rolul realizat de Tamara Buciuceanu, s-a bucurat de un succes de public imens, probabil tocmai din pricina dimensiunii sale de caricatură a unei funcționare publice, slujind cu disciplină de fier sistemul și-n propriul dormitor.

„reprezentativității" – nici nu e de mirare, de aceea, că distanțele dintre articole au devenit apoi și mai lungi.

> „– Vă supără șabloanele? – Mă supără șabloanele și lupt cu hotărâre împotriva șablonismului. [...] – E greu, cred eu, să vorbesc cu dv. despre inegalitatea femeii. Sînteți procuror şi... – În regimul burghez, asemenea funcții erau interzise femeii. Azi nu există la noi inegalitate. Cum ar putea tovarășii noști să ne trateze deosebit?"[25]

Cel mai teoretizant dintre interviuri, cu profesoara de filozofie Călina Mare[26], se petrece într-un restaurant din centrul Clujului, iar secțiunile lui sunt sparte de ordine date de meseni unei chelnărițe numite Florița: „– Un crap spaniol și-o turcească ?" „– Două vorgobeleș, Florița, nu s-aude?" Cititorul află, spre final, că acest decor e unul unic în România anului 1974: e un restaurant numit Intim, la doi pași de catedrala din centru, dedicat exclusiv clientelei feminine (ceea ce Oproiu lasă să se înțeleagă că i se pare o auto-ghetoizare; Călina Mare o contrazice, orgolioasă). Vocea profesoarei e calmă și competentă, răspunsurile coerente și adesea foarte critice la adresa sistemului și mentalităților, inclusiv cele ale femeilor. Pesemne că, după publicarea în săptămânal, interviul i s-a părut autoarei mai degrabă rece, didactic; tocmai pentru a face lectura mai lejeră, ea îl plasează în volum la final, sub titlul „Simultan": acum, replicile intervievatei sunt întrerupte, contrastant, de fragmente din scrisorile primite de ziaristă la redacție, de la femei de toate vârstele și din toate straturile sociale. Trucul publicistic e inteligent și dinamic, dar efectul lui e, de fapt, unul de a împinge cumva în surdină afirmațiile Călinei Mare, unele dintre ele chiar foarte curajoase:

> „Nu știu cum o fi în anul 2000, dar în 1973 viața unei fete mai poate fi încă frîntă de apariția unui copil nelegitim. Sigur că ea n-o să mai fie, ca altădată, repudiată. Dar condiția de fată-mamă, cu toate dificultățile economice, cu toate umilințele pe care le presupune încă, o aruncă pe această fată într-o categorie în afara «normalului». Condiția aceasta poate să încovoaie o ființă care nu dispune de un curaj deasupra mediei. Fata şi băiatul nu-s egali. *Femeia este mai aservită speciei*. Această realitate nu poate fi uitată atunci cînd discutăm condiția femeii. Uimitor mi se pare că această aservire, deci *servire* a speciei, este folosită în mod curent de unii ca argument «de ce nu poate fi egală», deci împotriva ei, în loc să fie un motiv de recunoștință pentru ceea ce femeia face, ca să zic așa, «în plus» pentru omenire [s.a.]".[27]

Firește, niciuna dintre comesenele de la restaurantul Intim (căruia foarte puțini îi mai păstrează, azi, amintirea) nu îndrăznește să ducă ideea mai departe – nu există nicio trimitere la chestiuni legate de viața sexuală, ori la legislația anti-avort. Dar cum ar fi putut? Iar finalul „în poantă" lasă lucrurile în ceață – ambiguitatea e un argument în plus cu privire la atitudinea autoarei însăși față de propria temă.

> „Floriţo, Floriţo fii te rog bună şi dă-ne şi nouă din vorgobeleşul ăla. Două vorgobeleș şi un răspuns: e mai bine așa, doar între femei ? – Da doamnă, e mai bine! – De ce-i mai bine ? – Fiindcă nu te mai expui. Asta ar fi partea bună. – Și partea proastă? – Partea proastă ar fi că sunt numai femei... – Păi nu ziceai că-i mai bine... – E mai bine, dar nu pentru ochi. Un bărbat face bine la ochi. – Adică ? – Adică mai distrează ochii."[28]

Apărut la mare distanță față de derularea ciclului și într-o publicație diferită, interviul cu primărița Veronica Harnagea din Munteni, Vaslui[29], e, dimpotrivă, unul practic, vioi, însă degajă, la rândul lui, aceeași senzație de muncă extenuantă, cumva fără speranță că lucrurile s-ar putea îmbunătăți în vreun viitor previzibil. E și singurul din serie în care cineva vorbește, fie și cu oarecare precauție, despre violența împotriva femeilor, în fapt monedă curentă și la sat, și la oraș:

> „Atunci situația e că se lucrează greu cu femeile pentru că intervine familia. Soțul! Ești la ședință. Fierbe piatra dar se face ora 3 și vine bărbatul de la fabrică și n-are cine să-i încălzească mâncarea. Te lasă baltă, în câmp, pe combină și se duce să încălzească mâncarea, că altfel... – Altfel? – ...Altfel eu nu zic c-o bate... Eu zic că-i aplică constituția. Nu știu dacă dumneavoastră cunoașteți expresia asta."[30]

Republicat fără modificări în volum, interviul are calitatea că surprinde particularitățile de vorbire ale personajului și un soi de nerăbdare lăuntrică, care poate ține parțial de caracterul său, parțial de presiunea la care e supusă ca șefă peste

25. *3X8 plus infinitul*, 71.
26. Ecaterina Oproiu, „Prin urmare, curajul...", *Contemporanul*, nr. 46, 1973, p. 8.
27. *Ibidem*.
28. Ecaterina Oproiu, „Simultan", *3X8 plus infinitul,* 229.
29. „O primăriță", *România literară*, nr. 10. 1975, 7.
30. „o primăriță", în *3X8 plus infinitul*, 140.

o comunitate, atât din punct de vedere administrativ cât și politic. Refrenul pe care Oproiu îl folosește în acest scop e „Stop! Înțeleg", un tic verbal cu care tovarășa Harnagea o întrerupe frecvent pe reporteră, încă înainte ca întrebările să fie formulate până la capăt. Evident, vrea să dea bine în ochii superiorilor, dar nu debitează totuși clișee la nesfârșit, precum procuroarea de mai sus. Cât despre condiția femeii, devine evident că, în satul pe care-l păstorește, lucrează preponderent cu femeile, bărbații făcând, și de data asta, naveta; iar femeile sunt, comparativ, mai degrabă ascultătoare și harnice:

> „E mai greu să lucrezi cu femeile. – De ce? Sunt mai leneșe? – Femeile mai le-ne-șe? Nu, tovarășă! Femeile sunt mult mai harnice! La o femeie nu trebuie să-i faci de două ori observație. La bărbați, nu la toți, dar la mulți, dacă le trasezi o sarcină îi vezi că în loc să-și stoarcă mintea cum să rezolve ce le-ai dat, îi vezi că-și storc mintea ce motivări să inventeze ca să-ți explice că de ce n-au rezolvat-o. Eu nu zic că toți. Dar femeile sunt mai conștiincioase."[31]

Nici seria de articole, nici volumul nu au parte de vreo concluzie din partea autoarei. Însă, *3X8 plus infinitul* se încheie (după fragmentul final din interviul cu Călina Mare) cu următoarea scrisoare, fie ea reală ori inventată, de o ironie vecină cu cinismul:

> „Lucrarea intitulată «Fericirea, familia, femeia» (cei 3 F) pe care v-am înaintat-o la redacție mi-a fost restituită de către o funcționară fără nici o mențiune. Protestez împotriva acestui procedeu și vă trimit alăturat copia memoriului... *Col. rez. Al. N. – Loco*"

Acknowledgment: This paper is a sample of the ARPAS and UBB Cluj Project of research & creation FEM 100, financed by AFCN 2024.

Bibliography

Lóránd, Zsófia, Adela Hîncu, Jovana Mihajlović Trbovc, and Katarzyna Stańczak-Wiślicz, eds. *Texts and Contexts from the History of Feminism and Women's Rights: East Central Europe, Second Half of the Twentieth Century*. Budapest and New York: CEU Press, 2024.

Niel, Mathilde. *Drama eliberării femeii* [The Drama of Women's Liberation]. Bucharest: Editura Politică, 1974.

Oproiu, Ecaterina. *Un idol pentru fiecare* [An Idol for Everyone]. Bucharest: Editura Meridiane, 1970.

Oproiu, Ecaterina. "12,30." *Contemporanul*, no. 25 (1970): 5.

Oproiu, Ecaterina. "A merge" [To Walk]. *Contemporanul*, no. 37 (1972): 5.

Oproiu, Ecaterina. "Condiția femeii. Ce vrea femeia? Ce-o fi vrînd ea?" [The Condition of Woman. What Does a Woman Want? What Could She Want?]. *Contemporanul*, no. 9 (1972): 10.

Oproiu, Ecaterina. "Condiția femeii. Misoginele" [The Condition of Woman. The Misogynists]. *Contemporanul*, no. 10 (1972): 8.

Oproiu, Ecaterina. "Convorbire cu o femeie «egală», o femeie mulțumită, o femeie care n-are frica de nimeni, o femeie căreia nu-i lipsește nimic" [Conversation with an 'Equal' Woman, a Satisfied Woman, a Woman Who Fears No One, a Woman Who Lacks Nothing]. *Contemporanul*, no. 9 (1972): 8.

Oproiu, Ecaterina. "Femeia. Cel mai frumos obiect din lume" [The Woman. The Most Beautiful Object in the World]. *Contemporanul*, no. 12 (1972): 8.

Oproiu, Ecaterina. "O femeie triumfătoare" [A Triumphant Woman]. *Contemporanul*, no. 11 (1972): 8.

Oproiu, Ecaterina. "Duminică la Vulcana. La fîn" [Sunday at Vulcana. At the Hay]. *Contemporanul*, no. 7 (1973): 8.

Oproiu, Ecaterina. "Bună dimineața, tovarășa procuroare" [Good Morning, Comrade Prosecutor]. *Contemporanul*, no. 32 (1973): 1–2.

Oproiu, Ecaterina. "Prin urmare, curajul..." [Therefore, Courage...]. *Contemporanul*, no. 46 (1973): 8.

Oproiu, Ecaterina. "A trăi! Dar cum?" [To Live! But How?]. *Contemporanul*, no. 47 (1973): 8.

Oproiu, Ecaterina. "O primăriță" [A Woman Mayor]. *România literară*, no. 10 (1975): 7.

Oproiu, Ecaterina. *3×8 plus infinitul. Dialoguri despre condiția femeii* [3×8 Plus Infinity: Dialogues on the Condition of Women]. Bucharest: Editura Eminescu, 1975.

Oproiu, Ecaterina. *Jurnal 1.* Bucharest: Editura Semne, 2013.

Oproiu, Ecaterina. *Jurnal 2.* Bucharest: Editura Semne, 2015–2016.

Runcan, Miruna. *DamenVals. Voci feminine în critica de teatru a secolului XX* [DamenVals: Women's Voices in Theatre Criticism in the Twentieth Century]. Bucharest: Tracus Arte, 2024.

Runcan, Miruna. "Feminism and Antifeminism in Romanian Theatre Criticism in Interwar Years." *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory* 10, no. 1 (2024): 216–237.

31. *Ibid*., p. 141.